

CYBERLEKCJE

3.0

Scenariusz lekcji

Zarządzanie informacją

NASK

 cyber
profilaktyka
NASK

Ministerstwo
Cyfryzacji

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Scenariusz lekcji dla szkół ponadpodstawowych

Scenariusz opracowany w ramach projektu „Działania wspierające nauczanie o cyberbezpieczeństwie”

Autorka scenariusza: Agata Arkabus, Bernardetta Czerkawska

Redakcja merytoryczna: Cyberprofilaktyka NASK (Dział Profilaktyki Cyberzagrożeń), Dział Budowania Świadomości Cyberbezpieczeństwa

Redakcja językowa, dostępność (WCAG): Emilia Troszczyńska-Roszczyk, Katarzyna Gańko, Marta Danowska

© NASK – Państwowy Instytut Badawczy
Warszawa 2023

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne (CC BY-NC) 4.0 Międzynarodowe

NASK – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Kolska 12
01-045 Warszawa

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Spis treści

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć	3
Informacje na temat zajęć	4
Cele ogólne powiązane z podstawą programową	4
Język polski	4
Godziny wychowawcze	5
Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową	5
Kompetencje kluczowe	5
Cele zajęć w języku ucznia:.....	5
Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy:	6
Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:	6
Metody/techniki pracy	6
Formy pracy	7
Środki dydaktyczne	7
Przebieg zajęć	8
Wprowadzenie	8
Część główna	8
Podsumowanie	14
Komentarz metodyczny	14
Sposoby oceniania.....	14
Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)	14
Bibliografia/Netografia.....	15

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Temat: **Zarządzanie informacją**

Etap: **szkoła ponadpodstawowa**

Czas realizacji: **2 x 45 minut**

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć

Zarządzanie informacją to temat obecny na lekcjach na każdym etapie nauczania. Dla ucznia szkoły ponadpodstawowej ma szczególne znaczenie, ponieważ na tym poziomie wymagana jest już większa samodzielność w zdobywaniu wiedzy. Młodzi ludzie częściej korzystają też z samokształcenia.

Podczas tych zajęć wskazane jest zapoznanie uczniów ze skutecznymi sposobami docierania do rzetelnej informacji, odpowiedniej do wieku rozwojowego. Rolą nauczyciela jest uświadomienie uczniom rozmieszczenia zasobów merytorycznych w sieci z uwzględnieniem ich dostępności.

Zarządzanie informacją to również obszar skutecznej jej selekcji, porządkowania i gromadzenia. Specyfika informacji sieciowej wymaga znajomości odpowiednich aplikacji i portali internetowych, pozwalających na umiejętne jej klasyfikowanie i katalogowanie. Z pomocą przychodzą nam tutaj właśnie interaktywne narzędzia.

Problemem, który często pojawia się przy korzystaniu z informacji, jest brak umiejętności poprawnego opisywania źródła elektronicznego.

Wskazane zatem jest uświadomienie uczniom, jak ważne z punktu widzenia zarządzania niestałą, informacją sieciową jest jej odpowiednie oznaczenie.

Informacje na temat zajęć

Cele ogólne powiązane z podstawą programową

Język polski

IV. Samokształcenie.

1. Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych, oceny ich rzetelności, wiarygodności i poprawności merytorycznej;
2. Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania oraz syntezy poznanego materiału;
3. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

Uczeń:

- rozwija umiejętność pracy samodzielnej m.in. przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;
- sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych;
- dokonuje krytycznej selekcji źródeł;
- wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;
- gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych;
- korzysta z zasobów multimedialnych, np. bibliotek, słowników online, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych;
- dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość.

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Godziny wychowawcze

Tematyka może wynikać z obowiązującego w szkole Programu Wychowawczo–Profilaktycznego. Zawsze zakłada on wsparcie uczniów i uczennic w rozwoju kompetencji społecznych i umiejętności bezpiecznego korzystania z sieci.

Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową

Uczeń:

- poznaje sposoby wyszukiwania informacji;
- zna rodzaje zasobów internetowych;
- posługuje się kalkulatorem domeny publicznej;
- zna interaktywne sposoby porządkowania informacji w sieci;
- sporządza opis bibliograficzny źródła elektronicznego.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje językowe;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele zajęć w języku ucznia:

1. Wyjaśnię na przykładach rodzaje zasobów internetowych.
2. Potrafię rozpoznać rzetelną informację w internecie.
3. Wiem, jak napisać opis bibliograficzny źródła elektronicznego.

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy:

1. Potrafię ocenić wiarygodność informacji internetowej, korzystając z poznanych narzędzi.
2. Znam rodzaje praw autorskich i umiem je zastosować w swoich informacjach.
3. Umieję wyjaśnić, na czym polega wykorzystanie licencji Creative Commons, podaję przykłady zastosowania.
4. Umieję napisać opis bibliograficzny źródła elektronicznego, zachowując wszystkie elementy: dane autora, tytuł dzieła, data dostępu i adres strony.

Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:

W razie braku możliwości wykorzystania sali komputerowej do wykonania ćwiczeń interaktywnych uczniowie mogą używać swoich urządzeń mobilnych: tabletów lub smartfonów.

- ROZSZERZENIE: nauczyciel może wykorzystać wnioski uczniów z podsumowania lekcji: dlaczego przestrzeganie praw autorskich w Internecie jest ważne i zaprosić uczniów do zrobienia kolażu na ten temat np. poprzez [Darmowy Photo Collage Maker Online - Kreator kolaży zdjęć \(vista.com\)](#)

Metody/techniki pracy

- mini wykład;
- dyskusja ZA i PRZECIW, burza mózgów;
- metoda problemowa – rutyna krytycznego myślenia: WIDZĘ – MYŚLĘ – ZASTANAWIAM SIĘ;
- metoda praktyczna;
- praca z komputerem.

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Formy pracy

- indywidualna;
- praca w parach;
- grupowa.

Środki dydaktyczne

- komputery z dostępem do Internetu;
- [infografika „Piramida otwartości”](#);
- [infografika „Piractwo komputerowe”](#);
- [infografika „Prawa autorskie – co to takiego?”](#);
- [infografika „Jak korzystać z prawa autorskiego”](#);
- [karta pracy „Zasoby internetowe”](#);
- [karta pracy „Czy utwór należy do domeny publicznej?”](#);
- [karta pracy „Opis bibliograficzny źródła elektronicznego”](#);
- kalkulator domeny publicznej: domena.koed.org.pl;
- Pinterest: pl.pinterest.com.

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Przebieg zajęć

Wprowadzenie

Nauczyciel, wprowadzając uczniów w temat zajęć, odwołuje się do ich dotychczasowych doświadczeń z zakresu wyszukiwania informacji w sieci. Łączy wszystkie osoby w pary i zaprasza do dyskusji wokół pytań:

- W jaki sposób docieracie do potrzebnych informacji?
- Jakie wyniki wyszukiwania otrzymujecie?
- Czy są one zadowalające?
- Czy uzyskane informacje są adekwatne do waszego rozwoju intelektualnego?
- Jak sprawdzacie poprawność merytoryczną otrzymanych informacji?
- Jak radzicie sobie z nierzetelną informacją?
- Czy znacie pojęcia wyszukiwania pośredniego bezpośredniego?
- Jakie przeglądarki wykorzystujecie?

Część główna

1. Po zakończonej dyskusji w parach nauczyciel łączy uczniów w czwórki i prosi, żeby przedstawili sobie swoje odpowiedzi. Następnie zaprasza uczniów do dyskusji ZA I PRZECIW – połowa klasy podaje argumenty ZA, druga połowa PRZECIW.

TEMAT: Młodzież umie rozpoznać i zgłaszać nierzetelne informacje w Internecie.

2. Nauczyciel zaprasza uczniów i uczennice do burzy mózgów i prosi o wygenerowanie pomysłów: w jaki sposób możemy poradzić sobie z nierzetelnymi informacjami. Nauczyciel zapisuje pomysły uczniów i w razie potrzeby uzupełnia:

CYBERLEKCJE 3.0

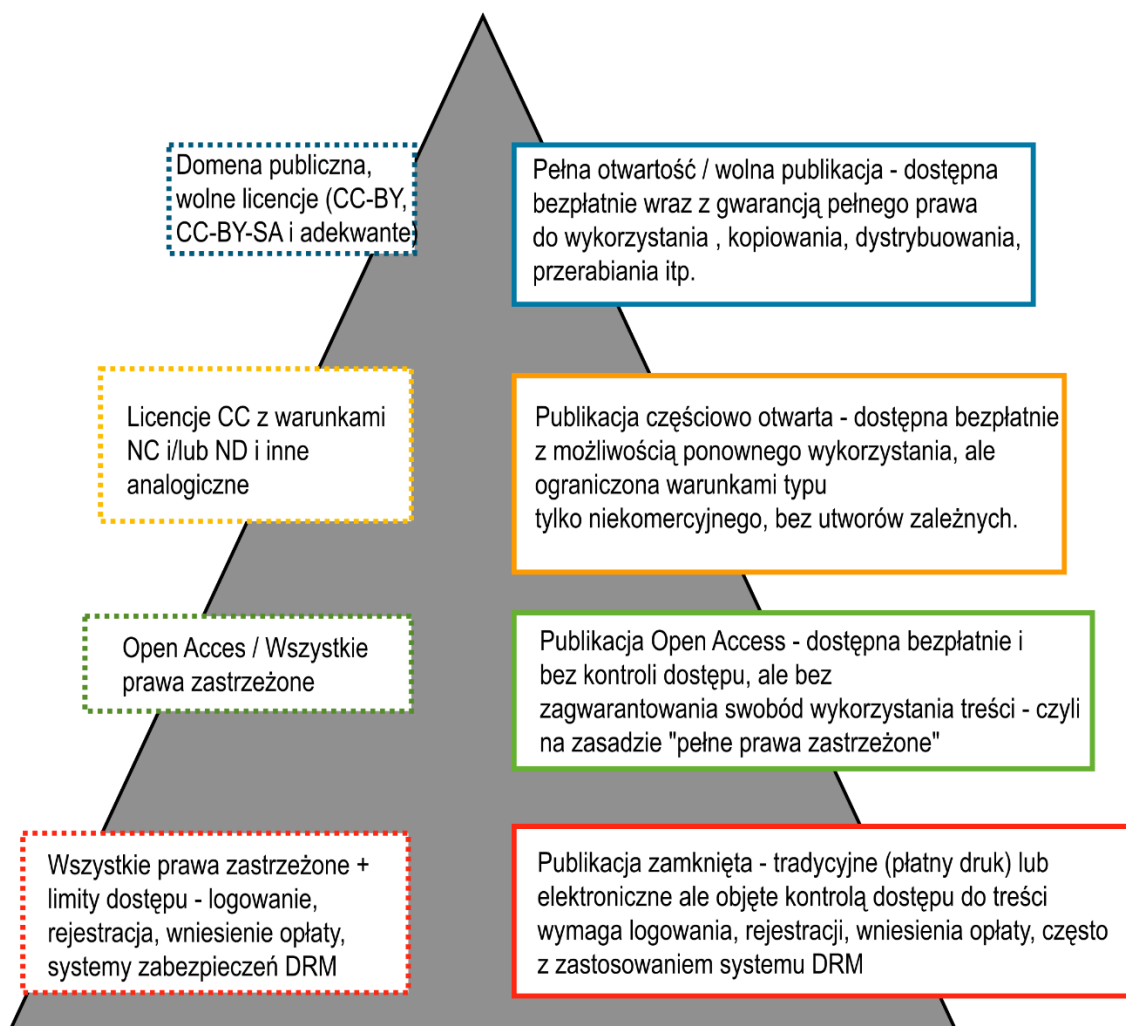
Zarządzanie informacją

- 1) **Rzetelna informacja powinna mieć** autora, datę publikacji; opinia czy fakt powinna mieć źródło informacji, wskazanie, czy informacja jest oficjalna itp.
 - 2) **Fake news w mediach społecznościowych:** zgłoszenie do moderatora danego portalu (np. kliknij w prawym górnym rogu posta i wybierz odpowiednią opcję).
 - 3) **Fałszywa informacja lub wypowiedź:** zgłoszenie do portali fact- checkingowych.
 - 4) **Gdzie zgłaszać fake newsy do sprawdzenia?** AFP Sprawdzam – sprawdzam.afp.com, Stowarzyszenie Demagog – demagog.org.pl.
Nauczyciel prezentuje i omawia działanie jednej z wybranych stron internetowych, dokonując jej analizy.
3. Nauczyciel prosi uczniów, by każdy indywidualnie pracował techniką WIDZĘ – MYŚLĘ – ZASTANAWIAM SIĘ:
- Widzę – co już wiesz o prawach autorskich?
 - Myślę – co myślisz o przestrzeganiu praw autorskich w Internecie?
 - Zastanawiam się – co Ciebie w tym zastanawia?
- Po kilku minutach nauczyciel zachęca uczniów do podzielenia się swoimi refleksjami. Warto te refleksje zapisać, będą potrzebne w dalszej części lekcji.
4. Nauczyciel przybliży uczniom problematykę korzystania z legalnych źródeł w Internecie – wyświetla na ekranie [infografikę „Piramida otwartości”](#). Objaśnia rozmieszczenie informacji w Internecie pod kątem otwartości i możliwości wykorzystania. U podstaw piramidy znajdują się materiały zupełnie zamknięte, do których nie mamy swobodnego dostępu. Takich treści w sieci jest najwięcej. Środek piramidy to materiały częściowo otwarte. Na samej górze

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

znajdziemy z kolei te przeznaczone do swobodnego użytku, bez ograniczeń. Tylko z tych materiałów wolno nam korzystać bez obawy łamania prawa. Niestety jest ich w Internecie stosunkowo niewiele.

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

- Nauczyciel rozdaje [karty pracy „Zasoby internetowe”](#).

Zadaniem uczniów jest wyszukanie przykładów zasobów:

- całkowicie zamkniętych (wszystkie prawa zastrzeżone);
- częściowo otwartych (dostępnych bezpłatnie, ale z pewnymi ograniczeniami);
- całkowicie otwartych (bezpłatnych z gwarancją pełnego prawa do wykorzystania);
- Ochotnicy prezentują wyniki swojej pracy. Po wykonaniu zadania nauczyciel pyta uczniów, w jaki sposób dotarli do wskazanych w karcie pracy zasobów. Najprawdopodobniej wykorzystali zaawansowane wyszukiwanie informacji wyszukiwarki Google, które wiąże się ze skutecznymi sposobami docierania do rzetelnej informacji, odpowiedniej do wieku rozwojowego.

Wyszukując informacje z zakresu pełnej otwartości, uczniowie trafią najprawdopodobniej na zasoby domeny publicznej. Należy do niej twórczość, z której można korzystać bez ograniczeń wynikających z autorskich praw majątkowych, gdyż prawa te wygasły lub twórczość nigdy nie była lub nie jest przedmiotem prawa autorskiego.

5. Nauczyciel łączy uczniów w trójki i prosi o analizę ikonografii: [„Piractwo komputerowe”](#), [„Prawa autorskie”](#), [„Jak korzystać z prawa autorskiego”](#).

Zachęca do dyskusji, jak ta wiedza łączy się z ich refleksjami nad przestrzeganiem prawa autorskiego (powrót do refleksji z pkt. 3).

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

6. Nauczyciel prezentuje uczniom narzędzie: kalkulator domeny publicznej, dostępny na stronie internetowej Koalicji Otwartej Edukacji: domena.koed.org.pl. Pozwala on ustalić status prawny danego dzieła. Dzieła na zasadzie testu – musimy odpowiedzieć na kilka kluczowych pytań związanych z analizowanym dziełem dotyczących autorstwa, pochodzenia, czasu powstania, typu dokumentu.
7. Nauczyciel rozdaje karty pracy „[Czy utwór należy do domeny publicznej?](#)”. Zadaniem uczniów jest sprawdzenie przy wykorzystaniu kalkulatora domeny publicznej, czy podane w karcie pracy utwory należą do domeny publicznej. Przykłady utworów:
 - Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 13 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej;
 - Henryk Sienkiewicz „Potop”;
 - anonimowy utwór zbiorowy, upubliczniony przed 1941 r.
8. Ważnym elementem pracy z informacją jest jej uporządkowanie. Szczególne znaczenie ma to podczas korzystania z informacji internetowej. Z pomocą przychodzą nam aplikacje interaktywne. Należy do nich m.in. Pinterest: pl.pinterest.com. Aplikacja umożliwia użytkownikom zapisywanie wyszukanych treści – „pinów” – na swoim koncie. Piny mogą mieć formę obrazów, filmów lub innych produktów.

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Nauczyciel prezentuje przykładowy zestaw informacji. Następnie zadaniem uczniów jest wyszukanie informacji na temat związany ze swoimi zainteresowaniami.

9. Wykorzystywanie materiałów z sieci wiąże się również z koniecznością odpowiedniego ich opisanie. Opis bibliograficzny źródła elektronicznego zawiera kilka niezbędnych elementów.

Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej schemat opisu i objaśnia go uczniom:

Imię i nazwisko autora. „Tytuł”. [online], [dostęp: 22.11.2021].

Następnie rozdaje uczniom karty pracy [„Opis bibliograficzny źródła elektronicznego”](#). Zadaniem uczniów jest wykonanie opisów bibliograficznych trzech źródeł elektronicznych, zgromadzonych na Pinterście.

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Podsumowanie

Uczniowie przesyłają do siebie wzajemnie linki do zgromadzonych na Pinterście materiałów. Następnie w informacji zwrotnej w kilku zdaniach wyrażają swoją opinię o zebranych przez kolegę/koleżankę treściach.

Na zakończenie nauczyciel prosi uczniów o rozmowę w parach: czego dowiedziałem się o prawach autorskich? Dlaczego ich przestrzeganie jest ważne? Nauczyciel zaprasza osoby z każdej pary do podzielenia się refleksjami.

Komentarz metodyczny

Sposoby oceniania

- aktywność;
- zadania interaktywne;
- karty pracy;
- dyskusja.

Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)

Uczniowie zdolni pracują w parach z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Należy sprawdzić, czy ktoś nie potrzebuje specjalnego sprzętu elektronicznego do korzystania. Należy również upewnić się, że osoby z trudnościami w poruszaniu się będą mogły swobodnie poruszać się po sali w czasie pracy w grupach.

CYBERLEKCJE 3.0

Zarządzanie informacją

Bibliografia/Netografia

- Babraj R., (2019), [„Czym jest fact-checking? Zarys inicjatyw na świecie i w Polsce”](#) [online, dostęp z dn. 05.07.2023].
- Lekcja [„Gdzie szukać informacji?”](#) [online, dostęp z dn. 05.07.2023].
- Lekcja [„Korzystanie z informacji”](#) [online, dostęp z dn. 05.07.2023].
- [„Piramida otwartości”](#) [online, dostęp z dn. 05.07.2023].
- [„Przewodnik po prawie autorskim”](#) [online, dostęp z dn. 05.07.2023].
- Stankiewicz P., (2018), [„Prawo do zapomnienia, czyli jak zniknąć z bazy”](#) [online, dostęp z dn. 05.07.2023].